

A magyar–német gazdasági kapcsolatok főbb jellemzői

A tartalomból

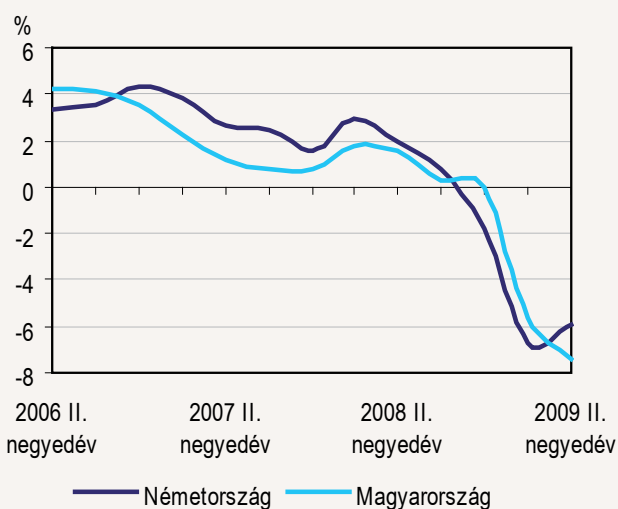
- 1 A magyar és a német gazdasági fejlődés közötti összefüggés
- 1 A külkereskedelmi termékforgalom főbb jellemzői
- 3 A működőtőke-befektetések alakulása
- 3 A német turisták szerepe hazánk és Európa idegenforgalmi bevételeiben
- 3 A szállítási szolgáltatások alakulása a magyar–német viszonylatban
- 4 A legfontosabb üzleti szolgáltatások külkereskedelme a német relációban
- 4 Magyar munkavállalók Németországban

A magyar és a német gazdasági fejlődés közötti összefüggés

A magyar és a német gazdaság fejlődése szoros összefüggést mutat egymással. A német gazdaság növekedésének gyorsulásával párhuzamosan a magyar gazdaság is rendre nagyobb mértékben növekszik, míg dekonjunkcióra idején mindkét gazdaság lassul, vagy teljesítménye akár vissza is esik.

1. ábra

A GDP változása az előző év azonos negyedéhez képest (szezonálisan és naptári hatással kiigazított indexek)

Adatforrás: Eurostat.

A két ország gazdasági fejlődésének együttmozgása annak a következménye, hogy gazdasági fejlődésünk az elmúlt évek során exportvezérelt volt, s a legfontosabb piacunkat Németország jelenti. Külgazdasági kapcsolataink diverzifikálása, a nemzetközi munkamegosztásba történő mind hatékonyabb bekapcsolódásunk révén Németország szerepe csökkent hazánk külgazdasági kapcsolataiban az elmúlt évek során, mégis továbbra is a legfontosabb partnerünk.

A külkereskedelmi termékforgalom főbb jellemzői

A külkereskedelmi termékforgalomban a 2008. évi, Németországba irányuló exportunk értéke 19,6 milliárd euró volt, az onnan érkező importé pedig 18,8 milliárd eurót tett ki. A kivitel euróban számított 2008. évi értéke lényegében a megelőző évi szinten alakult, míg a behozatalé 1,3%-kal növekedett. A külkereskedelmi mérleg az import magasabb értékindexének betudhatóan romlott, a 785 millió eurót kitevő aktívum 262 millióval kevesebb a 2007. évinél. A Németországgal lebonyolított termékforgalom az utóbbi években szerényebb mértékben bővült, mint a forgalom egésze, amellyel párhuzamosan Németország kereskedelemben elért részaránya csökkent. A mérséklődés ellenére azonban még mindig magasan a legfontosabb partnerünk, 2008. évi részesedése a forgalom mindkét irányában meghaladja az egynegyedét. (Exportban a második és harmadik legfontosabb felvevőpiacunk, Románia és Olaszország részaránya egyaránt 5%, míg behozatalban Oroszország a második legfontosabb partnerünk, 9%-os részesedéssel.)

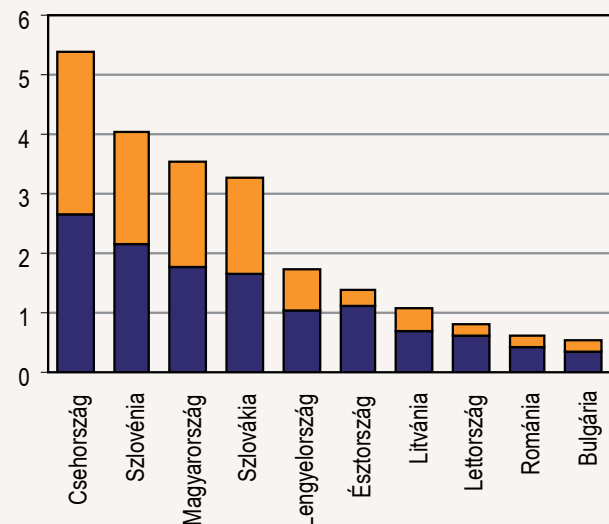
Bár Németországgal mindig is jelentős kereskedelmi forgalmat bonyolított le hazánk, a legfontosabb békeidőszakbeli partnerünkkel csak a rendszerváltást követően vált. A I. világháborúig Ausztria után a második, majd az Osztrák–Magyar Monarchia felbomlását követően – Ausztriát és Csehszlovákiát követve – a harmadik legfontosabb partnerünk volt. Behozatalunkban az ipari, míg kivitelünkben a mezőgazdasági termékek túlsúlya volt a jellemző (gépek és készülékek, gyapjuszövet, kőszén, illetve tojás, toll, árpa, ökrök). A II. világháborút követően a két Németországgal lebonyolított forgalom együttes értéke újra a második legjelentősebb volt, ezúttal a Szovjetuniót követően.

A Német Szövetségi Statisztikai Hivatal, a DESTATIS előzetes, 2008. évre vonatkozó adatai szerint hazánk a 15. legfontosabb exportpiaca Németországnak, míg az importrangorukban a 16. helyezést sikerült elérnünk. Németország, a világ 2003 óta legnagyobb termékexportőre az újonnan csatlakozott országok közül csupán a két keleti szomszédjával, Lengyelországgal, valamint Csehországgal bonyolított le a magyarnál jelentősebb értékű külkereskedelmi forgalmat 2008-ban. Az adott partnerország egy lakosára jutó forgalom alapján szintén harmadik Magyarország; ebben a rangsorban Csehország és Szlovénia előznek meg bennünket.

2. ábra

Az újonnan csatlakozott kelet-közép-európai országok egy főre jutó külkereskedelmi forgalma Németországgal, 2008
(a külkereskedelmi adatok forrása a DESTATIS)

ezer euró / fő

- Németország adott partnerországból beérkező importja az adott ország egy lakosára vetítve
- Németország adott partnerországba feladott exportja az adott ország egy lakosára vetítve

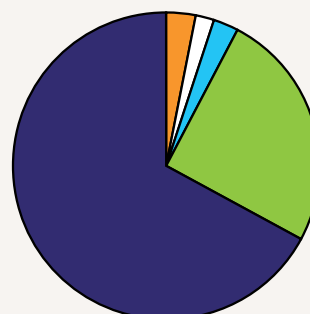
Ami a Németországgal folytatott külkereskedelmi forgalmunk termék-szerkezetét illeti, 2008-ban az export kétharmadát a gépek és szállítóeszközök árucsoportba tartozó termékek jelentették. Ez az arány 6 százalékponttal magasabb, mint ami az export egészére kialakult. Jelentős, s ellentétes irányú eltérés az agrárjellegű kivitelünket jellemezte: míg a 2008. évi teljes exportnak 6,7%-át jelentette az élelmiszerek, italok, dohánytermékek forgalma, addig a Németországba irányulónak mindössze 3,0%-át. Az importot illetően is lényegesen nagyobb a gépek és szállítóeszközök szerepe a német relációban, mint a teljes forgalomban (60, illetve 49%). Ezen különbség értékelését valamelyest árnyalja ugyanakkor, hogy a teljes behozatalból 13%-kal részesedő energiaimport kétharmada, 6,3 milliárd euró értékű áru Oroszországból érkezik. Ez a tétel önmagában akkora volument képvisel, amely az egyes országok, illetve a teljes behozatal árucsoportos szerkezete között mindenképpen különbségeket idéz elő. (Más megközelítésben vizsgálva: gépjellegű behozatalunk 31%-a érkezik Németországból, az energiahordozók importjának viszont csupán 4%-a.)

A Németországgal folytatott külkereskedelmünk legfontosabb termékcsoportjait az 1. tábla tartalmazza. A külkereskedelem iparágon belüli jellegére utalhat, hogy közülük több a forgalom mindkét oldalán megtalálható.

3. ábra

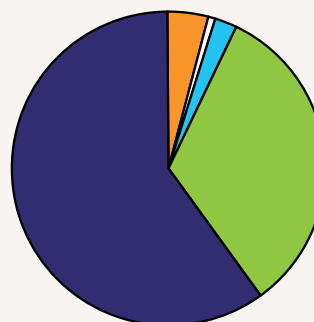
A Németországgal lebonyolított külkereskedelmi termékgazdasági árucsoportos szerkezete, 2008

Kivitel

- Élelmiszerek, italok, dohány
- Nyersanyagok

Behozatal

- Energiahordozók
- Feldolgozott termékek
- Gépek és szállítóeszközök

1. tábla

A legnagyobb forgalmú termékcsoportok a Németországgal lebonyolított külkereskedelemben, 2008

Termékcsoport	Export	
	A forgalom értéke, millió euró	A forgalom éves átlagos változása, 2007–2008, %
Személygépkocsik és személyszállításra tervezett gépjárművek	1 770	46,5
Szikragyújtású belsőégésű motor	1 453	-14,4
Gépjármű-alkatrész és -tartozék	1 189	3,4
Kompressziós gyújtású belső égésű motor (dízelt, vagy féldízelt)	1 187	22,6
Elektromosan szigetelt huzal és vezeték	817	4,1

Termékkör	Import	
	A forgalom értéke, millió euró	A forgalom éves átlagos változása, 2007–2008, %
Belsőégésű motorok alkatrészei	1 899	-6,2
Személygépkocsik és személyszállításra tervezett gépjárművek	1 095	8,0
Gépjármű-alkatrész és -tartozék	1 023	25,9
Integrált áramkör és mikroszerkezet	590	-0,6
Erő- és nyomaték-átviteli berendezések	492	-4,3

A működőtőke-befektetések alakulása

A külkereskedelmi forgalom növekedése jellemzően új gyártókapacitások létesítését és termelésfelfutását követően valósulhat meg, aminek egyik előfeltétele a tőkebefektetések emelkedése. A Magyarországon befektetett német működőtőke-állomány értéke – a Magyar Nemzeti Bank adatai szerint – 14,7 milliárd euró volt 2007 végén, lényegében ugyanannyi, mint egy évvel korábban. Bár a tőkebefektetésekre és a termékforgalomra vonatkozó idősor legfrissebb adata között egy év eltérés van, ettől függetlenül a tőkebefektetések esetében is megfigyelhetők az árucserére korábban leírtak, amely szerint a német relációban az utóbbi évek során az átlagostól elmaradó mértékű növekedés következett be. (A jelenség a 2005–2007. évekre tapasztalható, a különbség pedig 2007-ben volt a legerőteljesebb, 9,4 százalékpontos, amikor is a teljes külföldi működőtőke-állomány értéke 9,1%-kal növekedett.) Így az elmúlt években mérséklődött Németország részesedése a hazánkban befektetett külföldi működőtőke-állományból, bár aránya még mindig közel egynegyed, hasonló a termékek külkereskedelmében kialakulthoz, és 10 százalékponttal több, mint a tőkerangsorban második helyezett Hollandiáé. A német tőkeállomány legnagyobb része, 48%-a a feldolgozóiparban működik, azon belül is kiemelkedik a járműgyártás ágazat, amely 32%-kal részesedik a teljes, 2007 végi tőkeállományból. A szolgáltatás-szektorban 6,6 milliárd eurónyi német tőkét regisztráltak, 45%-át jelentve a legnagyobb európai gazdaságból származó tőkeállománynak.

A Németországban befektetett magyar tőkeállomány értéke 32 milliárd euró volt 2007 végén, ami mindössze 3 ezrelékét tette ki a rezidensek külföldi közvetlen tőkebefektetéseinek.

2007-ben a forint euróhoz viszonyított reálárfolyama – 5%-os nominális árfolyam-erősödés mellett – 10%-kal erősödött, amely növelőleg hatott a tőkeimport értékindexére, és csökkentőleg a tőkeexportéra.

A német turisták szerepe hazánk és Európa idegenforgalmi bevételeiben

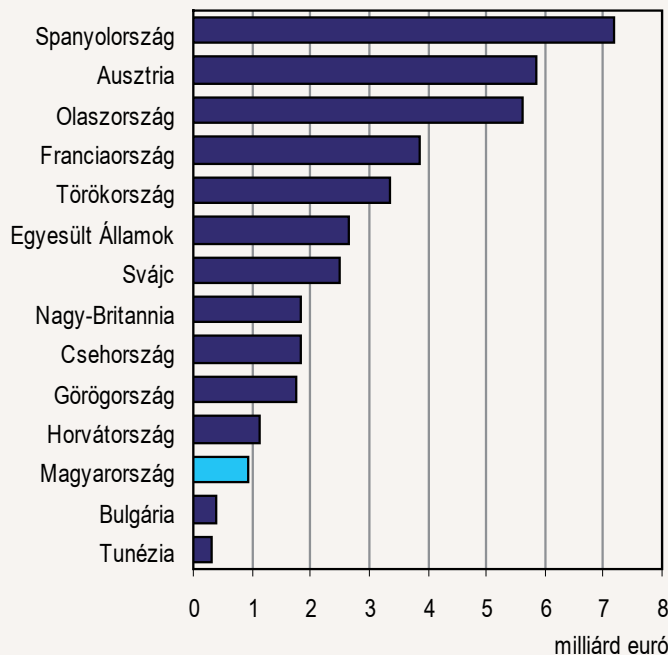
A **szállítás-külkereskedelemben** a német viszonylatú exportbevételek 2,0 milliárd eurót, míg a kiadások 1,9 milliárdot tettek ki 2008-ban, Németország részesedése a forgalom mindkét irányában 15% körüli.

A szolgáltatás-külkereskedelmi bevételeink egyik legfontosabb forrása az **idegenforgalom**. 2008-ban 3,1 millió német turista érkezett hazánkba, akik itt tartózkodásuk során 212 milliárd forintot fordítottak termékek és szolgáltatások vásárlására. A hazánkba érkező turisták 8%-a volt német, az idegenforgalmi bevételeknek pedig ötöde származott német turistáktól 2008-ban. A két arány közötti jelentős különbséget a németek átlagosnál hosszabb magyarországi tartózkodása idézi elő (6,7, illetve 2,5 nap). A DESTATIS adatai szerint a német turisták 2007-ben 953 millió eurót költöttek hazánkban, míg a magyarok 95 millió eurót Németországban. A

német turisták a legtöbbet, a hazánkban kiadott összeg 7,5-szeresét Spanyolországban költötték, s figyelemreméltó, hogy Csehországban és Nagy-Britanniában nagyságrendileg azonos értékben vásároltak termékeket és szolgáltatásokat.

4. ábra

Német rezidensek idegenforgalmi kiadásai 2007-ben (adatforrás: DESTATIS)

A szállítási szolgáltatások alakulása a magyar–német viszonylatban

2008-ban a **szállítási szolgáltatások** német viszonylatú cseréjében 381 millió eurós bevételt és 345 millió kiadást regisztrált a magyar statisztika. A forgalom 2007-hez képest exportban 5%-kal nőtt, importban másfél százalékkal mérséklődött. Bár a szállítástatistikai adatokból nem derül ki, hogy az áruk és személyek helyének megváltoztatása mögött szolgáltatás-külkereskedelmi ügylet áll-e vagy sem, ettől függetlenül érdemes annak vizsgálata, hogy mekkora szállítási teljesítmények valósulnak meg hazánk és Németország között.

A **nemzetközi közúti áruszállításnak** a szállítójármű honossága és a szállítás helyének megvalósulása szerint több változata különíthető el. Nemcsak hazánkban, hanem Európa-szerte a legnagyobb volumenű nemzetközi szállítások azon fajtája jelenti, amikor az adott országban bejegyzett jármű egy másik országba szállít egy exporttételt, vagy onnan hazaszállít valamilyen importárut. Az előzőeknél kisebb forgalmat jelent a keresztfuvarozás, amelynek esetében egy „A” országban bejegyzett gépjármű „E” (exporttör) és „I” (importtör) ország között bonyolít le szállítást. (Jelen elemzés keretei között az „A” ország Magyarországnak felel meg, míg Németország az „E” vagy az „I” ország.) A nemzetközi szállítás negyedik – és egyben legkisebb volumenét jelentő – típusa a kabotázs, amelynek esetében egy „A” országban bejegyzett jármű „B” országban végez (belföldi) fuvarozást. Magyarország német viszonylatban végzett közúti áruszállítási teljesítményeit a 2. tábla tartalmazza.

2. tábla

Közúti áruszállítási teljesítmények alakulása német viszonylatban

A szállítás fajtája	Millió árutonna-kilométer		Németország részesedése a teljes teljesítményből, %
	2007	2008	
Exportszállítások	2 168	2 032	23,8
Importszállítások	2 132	2 093	30,5
Keresztfuvarozás németországi kirakodással	1 137	1 399	19,6
Keresztfuvarozás németországi berakodással	1 352	1 476	20,7
Kabotázs	32	54	32,2

2008-ban a **belvízi áruszállítási** mód révén 157 millió árutonna-kilométer volt az a teljesítmény, amely Magyarország és Németország között, a magyar kivitelhez kapcsolódóan megvalósult. Németország részesedése a belvízi úton lebonyolított exportunk egyharmadának felel meg.

2008-ban **légi személyszállítást** igénybe véve 725 ezer utas érkezett Németországból hazánkba, Magyarországról pedig 703 ezer utas szállt fel valamelyik német légikikötő irányába. Ugyanebben az évben lényegében minden hatodik légi utas Németországból érkezett hazánkba, vagy németországi célállomással hagyta el hazánk területét. Az utasok száma évek óta csökken, amelynek ellenére Németország még mindig a legfontosabb indító-, illetve célország a partnerek közül. A ferihegyi repülőtér legfontosabb németországi célállomásait, valamint indító légikikötőit a 3. tábla tartalmazza. Frankfurt am Main, amelyik légikikötő európai viszonylatban – a londoni Heathrow, valamint a párizsi Charles de Gaulle repülőtérrel követően – a harmadik legforgalmasabb volt 2007-ben, egymaga mintegy háromtizedét bonyolította le a német relációjú utasforgalmunknak. (A német légikikötőt 2007-ben összességében 485 ezer járat vette igénybe, amelyeken 53,9 millió utast szállítottak.)

3. tábla

A Ferihegyi repülőtér legfontosabb németországi partner-légikikötői, 2008

A légikikötő neve	Érkező utasok száma		Induló utasok száma	
	ezer fő	2006 = 100,0	ezer fő	2006 = 100,0
Frankfurt am Main	205,8	97,8	213,4	97,3
München	127,6	98,9	130,2	95,3
Stuttgart	57,2	104,8	57,6	105,3
Köln/Bonn	53,5	104,1	56,2	107,6
Berlin, Schönefeld	45,4	97,8	47,0	99,7
Hamburg	41,6	66,6	42,6	60,8
Dortmund ¹	39,2	90,6	39,9	89,9
Berlin, Tegel	37,8	..	37,4	..

¹ 2007. évi adat.

2008-ban napi átlagban (a hétfői és munkaszüneti napokat, valamint az áruszállító repülőgépeket is beleszámítva) 54 kereskedelmi célú repülőgép közlekedett hazánk és Németország között, amelyből lényegében fele-fele arányban részesedtek az érkező, illetve az induló járatok.

A legfontosabb üzleti szolgáltatások külkereskedelme a német relációban

Az **üzleti szolgáltatások** közül importban a kutatás-fejlesztési szolgáltatások emelhetők ki, amelyeket 2008-ban 386 millió euró értékben vásároltak magyar rezidensek. Ez az összeg a német relációjú üzleti szolgáltatásimportunk több mint háromtizedét jelenti. Exportban kiemelendők az utóbbi években dinamikusabbnak tűnő számítástechnikai és információs szolgáltatások, amelyek értékesítéséből 2008-ban 213 millió eurós bevétel származott a nemzetgazdaságnak.

2008-ban a forint éves, átlagos, euróhoz viszonyított nominális árfolyama változatlan maradt a megelőző évihez képest, a hazai árszínvonal azonban nagyobb mértékben nőtt, mint a német (6,0, illetve 2,8% a harmonizált árindexek szerint), ami a nemzeti fizetőeszközünk **reálárfolyamának** 3,0%-os felértékelődését eredményezte. A reálárfolyam erősödése valamelyest csökkentőleg hatott az export növekedési ütemére, az importéra ugyanakkor növelőleg.

Magyar munkavállalók Németországban

A DESTATIS **munkaerő-piaci** adatai szerint 2007. június 30-án mintegy 12 500 magyar állampolgárságú személy dolgozott Németországban. A magyar munkavállalók alacsony száma azzal magyarázható, hogy Németország – Ausztriához hasonlóan – továbbra is él azzal az uniós csatlakozási szerződésben rögzített lehetőséggel, amely szerint a munkaerőpiacát nem nyitja meg az újonnan csatlakozott kelet-közép-európai országok munkavállalói számára. Mindez azt jelenti, hogy hatályban maradtak a meghatározott kvótát biztosító kétoldalú egyezmények, a németországi munkavállaláshoz jelenleg, de legfeljebb 2011. április 30-áig munkavállalási engedély szükséges. (Legutóbb, idén május 1-jén Belgium és Dánia nyitotta meg a munkaerőpiacát a közép-kelet-európai munkavállalók előtt, s jelenleg így már csak a két német nyelvterületű országban történő munkavállaláshoz szükséges engedély.)

Elérhetőségek:

tamas.herzog@ksh.hu

Telefon: 345-6900

Információs szolgálat

www.ksh.hu